

I. Dokumentumismeret:

1/A **Információ:** minden hír, felvilágosítás, tudósítás, adat amely számunkra új ismeretet nyújt.

1/B **Dokumentum:** azok a tárgyak, amelyek információk rögzítésére, közvetítésére és megőrzésére szolgálnak pl.: kv, folyóirat

1/C **Dokumentum típusok:** -hagyományos (segédeszköz nélkül olvasható pl.:kv, **folyóirat**)
-nem hagyományos (segédeszközzel olvasható)
a.képi-vizuális pl.:**dia**,fénykép
b.hangzó-auditív pl.:**Cd**
c.AV-audiovizuális pl.:video,**DVD**

1/D **Könyv:** információt hordozó dokumentum

- terjedelem szerint: egy v többkötetes
- típusai:gyermek,ismeretközlő,szépirodalmi,tankönyv
- formai elemek:védőborító,kötéstbl,gerinc,könyvtest:védőlap,előzőklap,címlap,oldalak
- tartalmi elemek:fülszöveg,tartalomjegyzék,bevezetés,előszó,fejezet,utószó,
illusztráció,tábla,függelék,jegyzet,irodalomjegyzék,
mutatók:tárgy,név,földrajzi,időrendi,jegyzék-kép,térkép
- kolofon:** könyv előállításában részt vevő személyeket és cégekre vonatkozó adatokat (kiadó, szerkesztő, nyomda, stb) tartalmazó szövegrész. Általában a könyv végén található.

II. Könyvtár: meghatározott szempontok szerint összeállított, rendszerezett és feltárt gyűjtemény.

-**Célja:** használok számára információk biztosítása

-**Típusai:**

- **Gyűjtőkör szerint:** általános gyűjtőkörű, szaktudományok szerint gyűjt

- **Funkció szerint:**-nemzeti könyvtár (országos feladatot lát el) OSZK

-közművelődési könyvtár (a lakóterület lakóinak nyújt

szolgáltatást) pl.: megyei,városi, községi kvt

-felsőoktatási (csak a felsőoktatási feladatokat látja el)

-iskolai (az iskolai oktató-nevelő munkát segíti)

- **Használat / jozzáférhetőség szerint:** -zárt (pl. kutatóintézetek könyvtárait csak az intézet munkatársai használhatják)

-nyilvános (bárki igénybe veheti a szolgáltatásokat)

-korlátozottan nyilvános (pl. iskolai)

- **Könyvtári szolgáltatások:**

-**Hagyományos szolgáltatások:** kölcsönzés, előjegyzés, hosszabbítás,

helybenhasználat, másolat, bibliográfia

készítése,referenzszolgálat,témafigyelés, könyvtári rendezvények

-**Online digitális szolgáltatások:** webhelyen katalógus, OPAC=nyilvános könyvtári katalógus **internethasználat**, letöltés

-**Offline digitális szolgáltatások:** CD, DVD használata és kölcsönzése

-**Elektronikus (digitális v. virtuális) könyvtárak:** kizárólag

elektronikus dokumentumokat gyűjt, kizárólag online módon

érhető el. **MEK**, Neumann-ház

- **Könyvtári állománytestek:**

-**Helyben használható:** kézikönyvtár, folyóirattár, nem nyomtatott dokumentumok, kölöngyűjtemények

-**Kölcsönözhető állomány:** szépirodalom, ismeretközlő irodalom, gyermek könyvek,tankönyv

-**Raktári állomány:** kölöngyűjtemény, folyóiratok, duplumpéldányok (többespld.)

III. Könyvtárhatalmi ismeretek

III/A **Könyvtári ABC:** -a latin ábécén alapul, -a rövid és hosszú magánhangzókat nem különbözteti meg (a-á, e-é, i-í, o-ó, u-ú, ü.ű.) és külön betűként kezeli az összetett (két- vagy háromjegyű) magyar mássalhangzókat (pl. cs = c+s)
A **könyvtári abc betűi:** a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Könyvtári betűrend

-figyelmen kívül hagyja a névelőket, az ékezeteket,titulusokat pl.: dr.,prof.,báró stb.

-nem tesz különbséget kis és nagy betű között

-ha a szavak első betűje megegyezik, akkor a második betű a besorolás alapja és így tovább

-azonos családnéveknél a keresztnév alapján sorol betűrendbe pl.:Arany János/László

-**egy szerző műveit a címek szerinti betűrendbe sorolja**

-**külföldi szerzők esetén:** Jack London -- London, Jack

III/B **Raktári rend:**

A, **Szabadpolcos állomány**-kölcsönözhető:

1. **ismeretközlő művek** : **tartalmi felosztás**-raktári jelzet (**ETO**)rendjében-szakrend

2. **szépirodalmi művek** : **betűrendes felosztás** -(**Cutter szám**)- szerzők családnévének

betűrendjében-betűrend

B. **Kézikönyvtári állomány** : nem kölcsönözhető –lsd. a 4. oldalon

ETO= Egyetemes Tizedes Osztályozás főosztályai:

0. Általános művek, bibliográfia, könyvtárügy.

1. **Filozófia, pszichológia**, logika, etika. **Pl.: 150 pszichológia**

2. **Vallás**, egyházak, teológia. **Pl.: 200 vallás**

3. **Társadalomtudományok**, közigazgatás, jog, oktatás.

4. 1964 óta betöltetlen főosztály, eredetileg nyelvészet

5. **Matematika, természettudományok**, fizika, kémia. **Pl.: 530 fizika**

6. **Alkalmazott tudományok**, műszaki tudományok, orvostudományok.

7. **Művészetek, játék, sport**, szórakozás. **Pl.: 700 művészetek általában**

8. **Nyelvészet, irodalom** **Pl.: 894 magyar irodalom**

9. **Régészet, földrajz, életrajz, történelem** **Pl.: 943.9 Mo. története, 914 Európa földrajza**

III/C Katalógus:

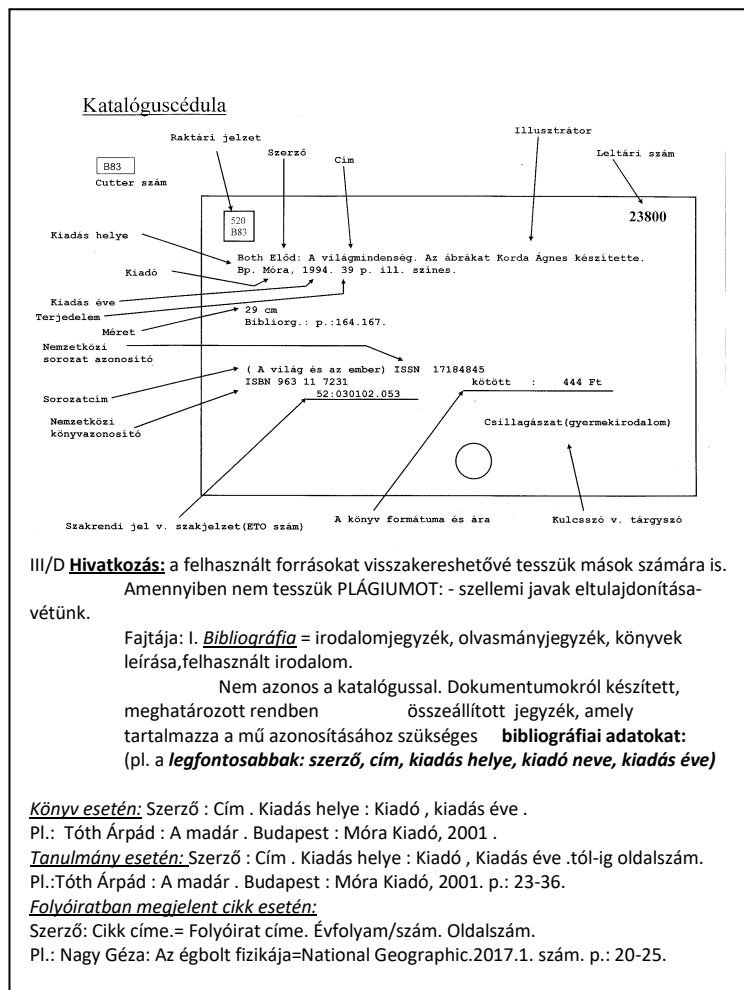
-olyan adattár, amely a könyvtárban található könyveket, dokumentumokat tárja fel különböző szempontok szerint visszakereshetően

-**információ ad:** -adott témáról, adott szerzőtől van- e könyv a könyvtárban, hány példányban, hol?

-típusai:-cédula a. betűrendes

b. szakrendi

-számítógépes

Kézikönyvek

-**Kézikönyv:** Az új, általában nem naprakész ismereteket közlő, de valamely tudományterületet annak tudományos rendszerében, összefüggéseiben ismertető, az adott szakterületre vonatkozó alapvető tudnivalókat tartalmazó mű.

-Csak helyben használhatók, az olvasótermi állomány részét képezik.

-A polcon tartalmi rend, nagyobb témacsoportokon belül pedig betűrend uralkodik.

Kézikönyvek fajtái:

1. **Lexikonok:** betűrendes ismerettárak

a / **Általános lexikonok**

- **Kislexikon:** 1-2 kötetes, az ismeretek szűkebb körét öleli föl, rövid szócikkek (pl.: Akadémiai kislexikon)
- **Nagylexikon:** 10-20-30 kötetes, bővebb szócikkek, több ismeret (pl.: Révai, Magyar nagylexikon)

b/ **Életrajzi lexikonok és Ki kicsoda**

- **Életrajzi lexikon:** a kötet írásakor már nem élő személyekről (pl.: Magyar életrajzi lexikon)
- **Ki kicsoda:** a kötet írásakor még élő személyekről (pl.: Ki kicsoda Szombathelyen)

c/ **Szaklexikonok:** egy-egy szakterület anyagát dolgozza föl

(pl.: biológiai, pedagógiai, néprajzi, zenei)

2. **Enciklopédiák:** az ismereteket téma szerinti fejezetekben dolgozzák föl.

tartalomjegyzék, tárgymutató, névmutató

-**általános enciklopédia:** pl.: A kultúra világa

-**szak enciklopédia:** pl.: Filmenciklopédia, Sportenciklopédia, Technika enciklopédiája

3. **Szótárak:** a szavak jelentését, értelmezését közlő betűrendes ismerettárak

- **általános szótárak:** pl.: Magyar helyesírási szótár, Magyar nyelv értelmező szótára
- **szakszótárak:** pl.: Műszaki helyesírási szótár, Földrajzi nevek etimológiai szótára
- **nyelvi szótárak:** egynyelvű, többnyelvű, értelmező, helyesírási, szinonima, táj, etimológiai=nyelvtörténeti

Méret szerint: zseb, úti, kézi, kicsi, nagy

Mik vannak még a kézikönyvtárban?

-**Összefoglaló kézikönyvek:** pl.: A fizika kultúrtörténete, SH atlasz sorozat, Nyelvművelő kézikönyv

-**Adattárak:** statisztikai évkönyv; -**közhasznú adattár:** menetrend

-**Címtárak:** telefonkönyv

-**Kronológiák:** pl.: Világtörténet évszámokban, Magyarország történeti kronológiája

-**Mondásgyűjtemények:** pl.: Mi fán terem, Magyar szólástár

-**Atlaszok:** pl.: Földrajzi világtalasz